

FÉLAGSVÍSINDASVIÐ

Nefndarsvið Alþingis
Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

26. febrúar 2013

Umsögn um frumvarp til breytingar á lögum um Þjóðminjasafn Íslands, mál 583.

Fyrir hönd námsbrautar í þjóðfræði og safnafræði lýsi ég sérstakri ánægju með framkomið frumvarp til breytinga á lögum um Þjóðminjasafnið. Sem höfuðsafn á sviði menningarminja hefur Þjóðminjasafnið ríkum skyldum að gegna við rannsóknir á menningararfri á Íslandi. Það er vel til þess fallið að styrkja safnið í þessu rannsóknarhlutverki að skilgreina það sem háskólastofnun, lögfesta sérstakar rannsóknarstöður við safnið og tengja akademíska starfsmenn þess með beinum hætti við rannsóknir og kennslu við Háskóla Íslands.

Þessi formlega tenging mun jafnframt efla rannsóknir og kennslu við Háskóla Íslands. Einkum skapar tengingin sóknarfæri í þeim greinum sem tengjast rannsóknarsviðum Þjóðminjasafnsins og rannsaka hluti og heimildir sem þar er að finna. Í greinargerð með frumvarpinu eru ýmsar greinar við HÍ nefndar á nafn, en þær þrjár fræðigreinar sem tengjast minjasöfnum nánustum böndum eru fornleifafræði, þjóðfræði og safnafræði. Þessar þrjár greinar eru eiginlegar safnagreinar, saga þeirra er bæði hér á landi og erlendis samtvinnuð sögu minjasafna, rannsóknarefni þeirra eru m.a. menningarminjarnar sem minjasöfnin eru smíðuð í kringum og fólk sem lýkur námi í þessum greinum vinnur gjarnan á minjasöfnum.

Af þessum þremur safnagreinum eru tvær á Félagsvísindasviði Háskóla Íslands (báðar í þessari námsbraut), en ein á Hugvísindasviði. Auk þeirra má auðvitað nefna fjölmargar aðrar fræðigreinar sem hafa snertifleti við starf Þjóðminjasafnsins, s.s. mannfræði og kynjafræði (á Félagsvísindasviði), listfræði og sagnfræði (á Hugvísindasviði), kennslufræði og uppeldis- og menntunarfræði (á Menntavísindasviði) og ferðamálafræði og landfræði (á Náttúruvísindasviði), sem og þverfaglegt starfsnám á borð við opinbera stjórnsýslu (á Félagsvísindasviði) og hagnýta menningarmiðlun (á Hugvísindasviði).

Því er þetta nefnt hér að í þessu annars þarfa og góða frumvarpi er til nokkurrar óþurftar sú athugasemd í greinargerðinni að stefnt skuli að því sérstaklega að „koma upp sérstakri þverfaglegri rannsóknarstofnun um málefni safna innan vébanda Hugvísindastofnunar Háskóla Íslands, með aðild fræðimanna úr ýmsum greinum við skólann og fulltrúum þriggja höfuðsafna íslensku þjóðarinnar auk fulltrúa annarra safna.“ Með því að tilgreina Hugvísindastofnun sérstaklega er lagt til að Þjóðminjasafnið tengist sérstaklega einu sviði háskólans fremur en öðrum (því Hugvísindastofnun heyrir undir Hugvísindasvið), en svo vill til að á þessu sviði er ein af þremur safnagreinum við HÍ, en hinar tvær eru á öðru sviði og standa alfarið utan Hugvísindastofnunar.

Nær væri að Þjóðminjasafnið tengdist þverfaglegri rannsóknarstofnun um málefni safna sem þegar er starfrækt innan vébanda Háskóla Íslands, þ.e.a.s. Rannsóknarsetri í safnafræðum. Sú stofnun er starfrækt innan Félagsvísindastofnunar, en stjórn hennar skipa fulltrúar eftirfarandi aðila: Safnaráðs, Félags íslenskra safna og safnmanna (FÍSOS), Félags íslenskra safnafræðinga, Námsbrautar í safnafræðum við University College London, Námsbrautar í þjóðfræði og safnafræði við Háskóla Íslands og Félagsvísindastofnunar. Má nefna að Margrét Hallgrímsdóttir þjóðminjavörður er á meðal núverandi fulltrúa í stjórn stofnunarinnar.

Í sjálfu sér er sjálfstætt úrlausnarefni fyrir Háskóla Íslands og Þjóðminjasafnið að ráða fram úr því hvernig þessum málum verður hagað, hvort Rannsóknarsetri í safnafræðum verði fengið sérstakt hlutverk í tengslum við nánara samstarf þessara tveggja háskólastofnana, eða hvort stofnuð verði önnur þverfagleg rannsóknarstofnun um málefni safna innan HÍ sem gæti þá gengið þvert á svið háskólans. Á þessu verður vafalaust fundin góð lausn sem verður rannsóknum á safnamálum og í safnagreinum til framdráttar þannig að ólíkar fræðigreinar geti lagt saman krafta sína á hvaða sviði háskólans sem þær starfa. Tilfni þessarar umsagnar er hins vegar að það gæti þvælst fyrir slíkri lausn ef að í greinargerð með lögum er sérstaklega búið að eyrnamerkja slíka rannsóknarstofnun Hugvísindasviði og Hugvísindastofnun. Það er heppilegra að Háskólinn leysi þetta í samvinnu við Þjóðminjasafnið en að Alþingi hlutist til um útfærsluna í smáatriðum.

Þess vegna gerir námsbraut í þjóðfræði og safnafræði að tillögu sinni að allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis geri aðra hvora eftirfarandi breytingu á greinargerðinni með frumvarpinu til breytingar á lögum um Þjóðminjasafnið:

a) felli brott eftirfarandi málsgrein með húð og hári:

„Þá er stefnt að því að koma upp sérstakri þverfaglegri rannsóknastofnun um málefni safna innan vébanda Hugvísindastofnunar Háskóla Íslands, með aðild fræðimanna úr ýmsum greinum við skólann og fulltrúum þriggja höfuðsafna íslensku þjóðarinnar auk fulltrúa annarra safna.“

eða

b) felli brott orðin „innan vébanda Hugvísindastofnunar“ úr sömu málsgrein.

Virðingarfyllst,

Dr. Valdimar Tr. Hafstein, dósent í þjóðfræði

fyrir hönd
Námsbrautar í þjóðfræði og safnafræði
við Félags- og mannvísindadeild Háskóla Íslands